

# پژوهش‌های حقوقی

شماره ۱۹

هزار و سیصد و نود - نیمسال اول

## مقالات

- داوری‌های مختلط در قواعد جدید داوری اتاق بین‌المللی بازرگانی
  - مفهوم طلاق و موجبات آن در حقوق ایران و انگلیس
  - فواید جبران خسارات هسته‌ای بر مبنای کنوانسیون‌های بین‌المللی
  - حمایت از طب سنتی با تمسک به آیات قرآنی و مبانی فقهی
  - تزامن و توازن حقوق فرد و جامعه در دادرسی‌های کیفری
  - مفهوم نمایندگی در مجلس اول
- موضوع ویژه: یکصد و پنج سال تجربه قانون‌گذاری در ایران در بوته نقد
- نظارت مراجع صیانت از قانون اساسی بر تضمین اصل شفافیت قوانین
  - چالش‌های قانون‌گرایی: اعتبار و پایایی قانون
  - نسبت میان حاکمیت قانون و حاکمیت شرع در نظام حقوقی مشروطه
  - جایگاه تشبیه در تدوین قوانین
  - جستاری بر مبانی نظری تقنین آزمایشی
  - رویکرد قانون‌گذاری به قراردادهای الکترونیکی
  - سنجش قدرت قوانین ثبت اختراع ایران با تأکید بر قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶
- ## نقد و معرفی
- در نام‌گذاری حقوق جنائی
  - تحقق رؤیای نظارت قضائی بر قطعنامه‌های شورای امنیت: تأملی بر رأی دیوان دادگستری اروپا در قضیه «فولمن» و «محمودیان»





## تحقق رؤیای نظارت قضائی بر قطعنامه‌های شورای امنیت

### تأملی بر رأی دیوان دادگستری اروپا در قضیه فولمن و محمودیان

#### منالسادات میرزاده\*

**چکیده:** تعارض میان قطعنامه‌های شورای امنیت و قواعد حقوق بشر، اخیراً موضوع قضایای بسیاری بوده است. دیوان دادگستری اروپا در رأی اخیر خود در قضیه موسوم به شرکت فولمن و محمودیان علیه شورای اتحادیه اروپا به بررسی این مهم پرداخته است. بررسی این رأی و قضایای مشابه همگی مؤید آنند که برخی از موازین حقوق بشری مطلقند و حتی شورای امنیت هم علی‌رغم وسعت اختیاراتش، در اتخاذ تدابیر محدودکننده خود مبسوط‌الید نیست و باید این موازین را مد نظر قرار دهد. مشخصاً این نخستین بار است که تحریم‌های اعمال شده علیه اشخاص و شرکت‌های ایرانی به دلیل نقض موازین حقوق بشری ابطال می‌شوند و این تنها یکی از وجوه اهمیت این رأی به شمار می‌رود.

**کلیدواژه‌ها:** دیوان دادگستری اروپا، تحریم، شورای امنیت، قضیه فولمن و محمودیان، قضیه کادی، قضیه نادا، حقوق بشر

#### طرح بحث

یکی از مقوله‌هایی که همواره در گستره نظام حقوق بین‌الملل مطرح بوده، بحث وجود یا فقدان سلسله مراتب در میان قواعد بوده است. بی‌تردید استقرار حاکمیت قانون و محافظت

از ارزش‌های بنیادین در هر نظام حقوقی مستلزم آن است که برخی از قواعد بر دیگران رجحان یابند و در این میان تفاوتی میان نظام حقوق داخلی و بین‌المللی نیست. علمای حقوق بین‌الملل نیز به تأسی از کنوانسیون‌های وین ۱۹۶۹ و ۱۹۸۶، خواه از رهگذر قواعد آمره، خواه از رهگذر تعهدات عام‌الشمول<sup>۱</sup> در پی آنند که هر گونه شائبه در خصوص وجود سلسله مراتب در نظام بین‌الملل را مرتفع سازند.<sup>۲</sup> مراجع قضائی نیز در آراء و نظریات خود بر این امر صحه گذاشته‌اند.<sup>۳</sup> از این گذشته منشور نیز در ذیل ماده ۱۰۳ خود، تصریح نموده که تعهدات ناشی از آن نسبت به سایر تعهدات دول عضو مقدم خواهند بود. مدرج نمودن قواعد حقوق بین‌الملل، پیامدها و چالش‌های مخصوص به خود را به همراه داشته<sup>۴</sup> و چه بسا حقوق بین‌الملل هنوز آمادگی مواجهه با آنها را نداشته باشد.<sup>۵</sup> ردپای این امر را می‌توان در حوزه انطباق تحریم‌های شورای امنیت با موازین حقوق بشری جست‌وجو نمود. به دیگر سخن با عنایت به اختیارات موسعی که حسب مواد منشور به شورای امنیت تفویض شده از یک سو و با در نظر گرفتن ماده ۱۰۳ منشور از سوی دیگر، یکی از پرسش‌هایی که جای طرح دارد این است که آیا به صرف استناد به

۱. وجه افتراق قواعد آمره و تعهدات عام‌الشمول عبارت است از اینکه «هر قاعده آمره‌ای لزوماً نوعی تعهد عام وضع می‌کند که تخطی از آن جایز نیست؛ ولی هر تعهد عام‌الشمولی لزوماً قاعده آمره نبوده و می‌تواند از مجرای توافق دو تابع حقوق بین‌الملل مورد تخطی واقع شود». نک: سید قاسم زمانی، «جایگاه قواعد آمره در میان منابع حقوق بین‌الملل»، *مجله حقوقی*، ش ۲۲، بهار و تابستان ۱۳۷۷، ص ۳۲۲. بنابراین می‌توان گفت که نسبت میان قواعد آمره و تعهدات عام‌الشمول، عموم و خصوص مطلق است.

۲. باید در نظر داشت که تنها از حیث اهمیت ماهیت و مقبولیت آن می‌توان برای قواعد حقوق بین‌الملل سلسله مراتب متصور شد؛ وگرنه از حیث منبع هیچ تقدم و تأخری میان قواعد حقوق بین‌الملل وجود ندارد. بنابراین میان قواعد منبعث از معاهدات و عرف نمی‌توان قائل به رتبه‌بندی شد و تعارضات احتمالی را باید با در نظر گرفتن اصول تخصیص و ناسخ و منسوخ مرتفع نمود. نک: همان، صص ۳۱۵-۳۱۸.

۳. برای مثال دیوان بین‌المللی دادگستری در قضیه بارسلونا تراکشن از تعهدات عام‌الشمول و مصادیق آن سخن به میان آورده است.

Case Concerning the Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited (Belgium/ Spain) (Second Phase), *ICJ Reports*, 1970, p. 32, para. 33.

۴. کمیسیون حقوق بین‌الملل نیز در نشست پنجاه و هشتم خود، برای حل تعارضات احتمالی قواعد مختلف حقوق بین‌الملل، اصول و راهکارهایی را معرفی نموده است. نک: «معضلات ناشی از تنوع و گسترش حقوق بین‌الملل، یافته‌های کمیسیون حقوق بین‌الملل در خصوص تکرر در حقوق بین‌الملل (۲۰۰۶)»، در: *فرجام حقوق بین‌الملل: نوسان میان تکنیک و تدبیر*، ترجمه سید قاسم زمانی و آرامش شهبازی، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۸۹، صص ۳۹-۳۴.

۵. برای مثال یکی از پرسش‌های روی میز این است که چه مرجعی صلاحیت آن را دارد که تقدم و رجحان قواعد را تشخیص دهد.

قطعنامه‌های شورای امنیت، دولت‌ها از بابت اقداماتی که در مقام جامه عمل پوشاندن به قطعنامه‌های مذکور انجام می‌دهند، مسؤول قلمداد نخواهند شد. رویه قضائی در سالیان اخیر در عمل در مقام پاسخ به این پرسش برآمده که در نوشتار پیش رو قصد تحلیل و بررسی آن را داریم.<sup>۶</sup> لیکن محور تمرکز مطالب، به رأی اخیر دیوان دادگستری اروپا در قضیه موسوم به فولمن و محمودیان معطوف خواهد بود. مطالب آتی در ذیل سه بند پی گرفته خواهد شد: در بادی امر در ذیل بند نخست، قضایای کادی و نادا را بررسی می‌کنیم. سپس در بند دوم، مشروح رأی دیوان دادگستری اروپا در قضیه فولمن و محمودیان را از نظر خواهیم گذراند و دست آخر ضمن ارائه ملاحظاتی پیرامون نظارت قضائی بر قطعنامه‌های شورای امنیت، از مطالب گفته شده نتیجه‌گیری می‌شود.

### بند نخست: نظارت قضائی<sup>۷</sup> بر قطعنامه‌های شورای امنیت در رویه قضائی

کمیسیون و شورای اروپا به منظور عملی نمودن قطعنامه‌های شورای امنیت پیرامون انسداد دارایی‌های سازمان‌های تروریستی و اعضاء آنها، اقدام به صدور چندین آئین‌نامه نمود.<sup>۸</sup> حسب مفاد یکی از این آئین‌نامه‌ها (آئین‌نامه شماره ۸۸۱-۲۰۰۲)، تمامی وجوه و منابع اقتصادی متعلق، تحت مالکیت یا تصرف هر شخص حقیقی یا حقوقی، گروه یا نهادهای

۶. نیک پیدا است که از یکسو با توجه به اهمیت موضوع و از سوی دیگر با عنایت به ابعاد پیچیده‌ی آن، از زوایای مختلف می‌توان به موشکافی قضایا و پرونده‌های مرتبط اقدام نمود. جامه عمل پوشاندن به این مهم، مستلزم مطالعه‌ای تفصیلی است و مجال دیگر را طلب می‌کند. نگارنده در این نوشتار بر آن است که بر رویه قضائی مرتبط، مروری اجمالی داشته باشد.

۷. بحث در خصوص «نظارت قضائی» بر اقدامات شورای امنیت، در ابتدای امر در قضیه نامبیا نمود پیدا کرد. پس از آن در قضیه لاکربی و تا اندازه‌ای در قضیه ژنوساید نیز دیوان بین‌المللی دادگستری به بررسی ابعاد و زوایای این امر پرداخت. دیوان بین‌المللی یوگسلاوی سابق نیز به تحلیل و بررسی در این مورد ادامه داد. سرانجام با صدور رأی کادی، برای اولین مرتبه شاهد «نظارت قضائی» مرجعی خارج از نظام ملل متحد بر اقدامات شورای امنیت بودیم. نک:

Antonios Tzanakopoulos, *Disobeying the Security Council*, Oxford University Press, 2011, p. 88.

۸. توضیح آنکه در ۱۵ اکتبر ۱۹۹۹ شورای امنیت با صدور قطعنامه شماره ۱۲۶۷ خود، علیه اشخاص و نهادهای حقوقی که با بن‌لادن، القاعده و طالبان همکاری داشتند، تحریم‌های هدفمندی وضع نمود. در سال ۲۰۰۱ نیز همزمان با سقوط حکومت طالبان در افغانستان، شورا در ذیل قطعنامه شماره ۱۳۷۳ خود بار دیگر بر تحریم‌های وضع شده مهر تأیید زد. یکی از وجوه تمایز میان نظام‌های تحریم این دو قطعنامه این است که در چارچوب قطعنامه ۱۲۶۷، کمیته تحریم‌ها فهرست افراد مشمول تحریم را تعیین می‌کرد؛ لیکن مطابق قطعنامه ۱۳۷۳، دول عضو ملل متحد رأساً مبادرت به تهیه فهرست می‌کنند.

Antonios Tzanakopoulos, "The 1267 Sanctions Regime (Back) Before the General Court of the EU", *EJIL TALK!*, Nov. 16, 2010.

تعیین شده توسط کمیته تحریمات شورای امنیت مسدود اعلام شد. پیرو اجرای آئین‌نامه‌هایی از این دست، انگلستان اموال یاسین عبدالله کادی که یکی اتباع عربستان سعودی بود را توقیف نمود. وی متعاقباً مبادرت به اقامه دعوا نزد دیوان دادگستری اروپا نمود و ضمن درخواست ابطال آئین‌نامه‌های ذی‌ربط، مدعی نقض برخی از حقوق بنیادین خود (مانند حق مالکیت، حق دادرسی منصفانه و جبران قضائی مؤثر) شد.<sup>۹</sup> در مقابل انگلستان، شورا و کمیسیون اروپا استدلال می‌نمودند که حسب ماده ۱۰۳ منشور، تعهدات منبعث از منشور بر سایر تعهدات دولت‌ها ارجح هستند و نظر به اینکه خواندگان در مقام اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت عمل نموده‌اند، مسؤول قلمداد نمی‌شوند. در تاریخ ۲۱ سپتامبر ۲۰۰۵، دیوان دادگستری اروپا رأی بدوی خود را در رابطه با این قضیه صادر نمود. دیوان ضمن اذعان به لزوم هماهنگی میان قطعنامه‌های شورای امنیت و قواعد آمره حقوق بین‌الملل، عنوان داشت که صلاحیت اظهارنظر درباره قطعنامه‌های شورای امنیت را ندارد و صرفاً می‌تواند قانونی بودن آئین‌نامه‌های اتحادیه اروپا را از حیث انطباق با موازین حقوق بشری بررسی نماید. النهایه دیوان خواسته خواهان را در این قضیه مردود اعلام کرد.<sup>۱۰</sup>

مع‌الوصف دیوان در مرحله تجدیدنظر و در رأی ۲۰۰۸ خود، موضعی کاملاً متفاوت نسبت به دادگاه بدوی اتخاذ نمود.<sup>۱۱</sup> به زعم دیوان، نقض غیرقابل توجیه حقوق بنیادین بشر توسط ارکان اتحادیه اروپا قابل اغماض نخواهد بود، حتی اگر چنین نقضی نتیجه اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت باشد. نتیجه آنکه اشخاصی که مشمول تحریم‌های شورای امنیت قرار گرفته‌اند، باید از حق رسیدگی قضائی کامل برخوردار باشند تا بلکه از این طریق امکان محافظت مؤثر از حقوق بنیادین خود را پیدا کنند. البته دیوان دادگستری تأکید نموده که رسیدگی قضائی محاکم اروپایی صرفاً به آن دسته از تدابیر اتحادیه اروپا محدود خواهد شد که در راستای اجرای تحریم‌های شورای امنیت اتخاذ شده‌اند و دامنه

9. *European Court Reports*, 2005, Case T-315/01, in <http://eurpa.eu.int/eur-lex/lexuriserv.html>.

۱۰. شایان ذکر است که مجلس اعیان انگلستان در قضیه الجده نیز استدلال مشابهی را مبنا قرار داد و مقرر

نمود که قطعنامه شورای امنیت، حسب ماده ۱۰۳ منشور بر میثاق اروپایی حقوق بشر مقدم است. نک:

*Al-Jedda v. Secretary of State for Defence*, Court of Appeal, Civil Division, Judgment of 29 March 2006, House of Lords December 2007; available at [www.hmcourts-service.gov.uk](http://www.hmcourts-service.gov.uk).

برای نقد این رأی، نک:

Alexander Orakhelashvili, "State Immunity and Hierarchy of Norms: Why the House of Lords Got It Wrong", *European Journal of International Law*, 18, 2007, pp. 955- 957.

همچنین، نک:

Pasquale De Sena and Maria Chiara Vitucci, "The European Courts and the Security Council: Between Dédoulement Fonctionnel and Balancing of Values", *The European Journal of International Law*, Vol. 20, No. 1, 2009, pp. 193-228.

11. *Joined Cases C- 402&415/05 P. Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v. Council and Commission of the European Union* [2008] ECR I- 6351.

این رسیدگی به خود قطعنامه‌های شورای امنیت گسترش پیدا نمی‌کند.<sup>۱۲</sup> دیوان با عنایت به استدلالات فوق‌الذکر رأی دادگاه بدوی را نقض و آئین‌نامه شورای اتحادیه را ابطال نمود.<sup>۱۳</sup>

باری صدور این رأی اگرچه از منظر حقوق بین‌الملل بشر، گامی مثبت ارزیابی می‌شود<sup>۱۴</sup>، لیکن انتقاداتی نیز متوجه این رأی بوده است.<sup>۱۵</sup> منتقدان از درجه اولویت و تقدم قواعد حقوق بین‌الملل نسبت به قواعد حقوق داخلی نیز به این قضیه نگریسته‌اند. آنها نگرانند که چه بسا با صدور آرائی از این دست، راه برای نادیده انگاشتن این امر هموار گردد.

باید اذعان داشت که دیوان در منطوق رأی خود تأکید نکرده که موازین اروپایی حقوق بشر که به حمایت از آنها همت گمارده، با موازین حقوق بشری کنوانسیون‌های ملل متحد

12. ECJ Case C-402/05 P Kadi, Judgment of 3 September 2008, paras. 314–317, 326. , available at <curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en>.

۱۳. در اکتبر ۲۰۰۸ در کمیته حقوق بشر نیز پرونده مشابهی مطرح گردید. خواهان‌ها در قضیه «صیادی» یک زوج بلژیکی بودند که در این کشور سکونت داشتند. آنها مدیر شعبه اروپایی یک سازمان غیر دولتی امریکایی بودند که پیرو قطعنامه ۱۲۶۷ شورای امنیت، نام آن در فهرست تحریم‌ها قرار گرفته بود. متعاقب این امر اتحادیه اروپا و بلژیک مقرراتی را به مرحله اجرا گذاشتند که به موجب آنها اموال و دارایی‌های خواهان‌ها مسدود شد و آنها از مسافرت بین‌المللی منع شدند. با این حال علت منظور کردن نام خواهان‌ها در فهرست تحریم‌ها به آنها اطلاع داده نشد. در سال ۲۰۰۳ رسیدگی کیفری به اتهامات خواهان‌ها در بلژیک آغاز شد. با وجود اینکه این اتهام رد شد و با وجود درخواست دولت بلژیک، اما کمیته تحریم‌های شورای امنیت از خارج نمودن نام خواهان‌ها از فهرست خودداری نمود. خواهان‌ها با طرح دعوا نزد کمیته حقوق بشر مدعی آن بودند که مواد مختلف میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی در مورد آنها نقض گشته است. برای مشاهده متن این رأی، نک:

Nabil Sayadi and Patricia Vinck v. Belgium, CCPR/C/94/D/1472/2006, 29 December 2008.

همچنین برای نقد و بررسی این رأی، نک:

Marko Milanović, "The Human Rights Committee's Views in Sayadi v. Belgium: A Missed Opportunity", *Goettingen Journal of International Law*, 1, 2009, pp. 519-538.

۱۴. برای نمونه، نک:

Katja S. Ziegler, "Strengthening the Rule of Law, but Fragmenting International Law: The Kadi Decision of the ECJ from the Perspective of Human Rights", *Human Rights Law Review*, 9, 2009, p. 288.

۱۵. به عقیده یکی از نویسندگان، صدور چنین رأیی هم به مذاق فعالان حقوق بشری خوش آمده؛ هم افرادی که دغدغه پاسخگو بودن شورای امنیت را داشتند، از آن خشنود گشتند و هم افرادی که به دنبال تحکیم خودمختاری نظم حقوقی اتحادیه‌ی اروپا هستند، با آن همراه شدند. برای نمونه در مورد اخیر، نک:

Piet Eeckhout, "Kadi and Al Barakaat: Luxembourg is Not Texas-or Washington DC", *EJILTALK!*, Feb. 25, 2009, <http://www.ejiltalk.org/kadi-and-al-barakaat-luxembourg-is-not-texas-or-washington-dc/>.

با این حال وی در ادامه عنوان می‌کند که «ضروری است که مبانی و استدلالات عنوان شده در این رأی مجدداً

مورد مذاقه قرار گیرد.» نک:

Gráinne de Búrca, "The European Court of Justice and the International Legal Order after Kadi", *Harvard International Law Journal*, Vol 51, No. 1, Winter 2010, pp. 1-2; Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=1321313>.

و حقوق عرفی که شورای امنیت در مقام عمل باید آنها را لحاظ نماید، مشترکند. به واقع در این مورد ما شاهد همپوشانی قواعد حقوق داخلی و بین‌المللی هستیم. چه بسا اذعان به این مطلب می‌توانست، بر مقبولیت این رأی دیوان بیفزاید و مؤید آن باشد که ایراد نادیده گرفتن تقدم قواعد حقوق بین‌الملل بر قواعد داخلی در این قضیه منتفی است؛ چه اینکه اساساً دیوان با تعارض دو تعهد بین‌المللی مواجه بوده، نه تعارض قواعد حقوق داخلی و بین‌المللی.<sup>۱۶</sup>

یکی دیگر از قضایای مرتبط با این موضوع، پرونده «یوسف مصطفی نادا علیه سوئیس» است که در حال رسیدگی در دیوان اروپایی حقوق بشر می‌باشد.<sup>۱۷</sup> در این پرونده نیز همانند پرونده‌های مشابه، خواهان مدعی است که از رهگذر اعمال تحریم‌ها، پاره‌ای از حق‌های بشری وی نادیده انگاشته شده‌اند. بنا بر اظهارات نادا، دولت سوئیس در تاریخ ۳۰ نوامبر ۲۰۰۱، پیرو قطعنامه شماره ۱۲۶۷ شورای امنیت، نام وی را در فهرست افراد مظنون به اقدامات تروریستی منظور کرده و بنابراین نادا مشمول تحریم‌های هدفمند<sup>۱۸</sup> قرار گرفته است. ممنوعیت سفر و مسافرت در زمره یکی از اقدامات تحریمی مذکور قرار دارد. نادا مدعی است که سوئیس با منع مسافرت، حق آزادی (مندرج در ماده ۵ میثاق اروپایی حقوق بشر) و حق زندگی خصوصی (مندرج در ماده ۸ میثاق اروپایی حقوق بشر) وی را نقض نموده است.<sup>۱۹</sup> در بادی امر دادگاه عالی فدرال سوئیس در تاریخ ۱۴ نوامبر ۲۰۰۷ ادعای نادا را مردود اعلام نمود و عنوان داشت که دولت سوئیس در این قضیه مطابق

16. André Nollkaemper, "Rethinking the Supremacy of International Law", Amsterdam Center for International Law, *Working Papers* 2009, pp. 25-27.

17. "Grand Chamber to Examine Case about Measures Taken Under United Nations Security Council Resolutions Against Al-Qaeda (Nada v. Switzerland: Application No. 10593/08)", *Press Release*, European Court of Human Rights, No. 769, 20.10.2010.

18. تحریم هوشمند به تحریم‌هایی اطلاق می‌شود که علیه آن دسته از افراد، گروه‌ها یا مقامات عالی رتبه اعمال می‌گردند که مسؤول تخلف از قواعد بین‌المللی هستند. نک: منصور فرخی، «مناسبات متقابل میان تحریم‌های اقتصادی و حقوق بین‌الملل بشر»، رساله دکترای حقوق بین‌الملل، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۷، ص ۱۸.

19. شایان ذکر است که به اعتقاد برخی، «حق بر دادرسی عادلانه تنها در مورد اتهامات جزائی یا مدنی قابلیت اعمال دارد و موارد اداری را شامل نمی‌شود. گروه ناظری که متعاقب تصویب قطعنامه ۱۵۲۶ (۲۰۰۴) تأسیس شد تأکید کرده که تحریم‌ها برای جلوگیری از اقدامات تروریستی طراحی شده‌اند نه مجازات تعدادی مجرم محکوم؛ بنابراین نمی‌توان ماهیت تحریم‌ها را جنائی دانست. گروه ناظر در ادامه اظهار داشت: تحریم‌ها مجازات‌هایی از قبیل بازداشت، زندان یا تبعید اعمال نمی‌کنند، بلکه در مقابل روش‌های اداری از قبیل مسدود کردن دارایی‌ها، منع سفرهای بین‌المللی و جلوگیری از فروش سلاح را اتخاذ می‌کنند».

Larissa Van Den Herik, "The Security Council's Targeted Sanctions Regimes: In Need of Better Protection of the Individual", *Leiden Journal of International Law*, vol. 20, 2007, p. 806.

به نقل از: سید قاسم زمانی و جمشید مظاهری، «تحریم‌های هوشمند شورای امنیت در پرتو قطعنامه ۱۹۲۹:

حفظ یا تهدید صلح؟»، *مجله حقوقی بین‌المللی*، ش ۴۴، ۱۳۹۰، ص ۱۳۳.

تعهدات بین‌المللی خود عمل نموده است.<sup>۲۰</sup> به زعم دادگاه، دول عضو تنها در صورتی می‌توانند قطعنامه‌های شورای امنیت را ابطال نمایند که قطعنامه با قواعد آمره در تعارض باشند.<sup>۲۱</sup> خواهان متعاقباً نزد دیوان اروپایی حقوق بشر طرح دعوا نمود و موضعی که این مرجع اتخاذ می‌کند، جالب توجه خواهد بود.<sup>۲۲</sup>

## بند دوم: بازخوانی رأی دیوان اروپایی دادگستری در قضیه شرکت فولمن و

### محمودیان

دیوان دادگستری اروپا در تاریخ ۲۱ مارس ۲۰۱۲ (۲ فروردین ۱۳۹۱)، به پرونده دعوی شرکت فولمن و فریدون محمودیان علیه شورای اتحادیه اروپا رسیدگی و حکم خود را صادر نمود.<sup>۲۳</sup> فولمن شرکتی ایرانی است که در بخش تجهیزات الکترونیکی فعالیت می‌کند و فریدون محمودیان، صاحب اکثریت سهام و مدیر هیأت مدیره این شرکت است. موضوع دعوی اقامه شده در این قضیه در ارتباط با تحریم‌هایی بود که در راستای اعمال فشار علیه جمهوری اسلامی ایران و به منظور خاتمه دادن به غنی‌سازی هسته‌ای منظور شده بودند. آنچنان که در مقدمه این رأی آمده، مطابق بند یک ماده ۲۰ تصمیم شماره ۱۳/۲۰۱۰<sup>۲۴</sup>

20. Bundesgericht [BGer] [Federal Court], Nov. 14, 2007, 133 Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts [BGE] II 450-67 (Switz).

21. Johannes Reich, "Due Process and Sanctions Targeted Against Individuals Pursuant to Resolution 1267 (1999)", *Yale Journal of International Law*, 33, 2008, p. 8.

۲۲. شایان ذکر است که در ماه مارس ۲۰۱۰، پارلمان سوئیس از دولت خواسته که به اطلاع شورای امنیت برساند که از پایان سال جاری، دیگر مبادرت به اعمال تحریم‌هایی نمی‌کند که بر اساس قطعنامه‌های شورا و به نام مبارزه علیه تروریست بر اشخاص تحمیل می‌شده چرا که: «اشخاص یاد شده در مدت سه سال گذشته در فهرست سیاه قرار گرفته‌اند، لیکن هنوز به نزد محاکم نیابوده شده‌اند؛

به آنها اجازه داده نشده که نزد یک مقام مستقل دادخواهی نمایند؛

مقامات قضائی هیچ اتهامی را علیه آنها مطرح نساخته‌اند؛

از زمانی که این اشخاص در فهرست سیاه قرار گرفته‌اند، هیچ‌گونه مدرکی علیه آنها ارائه نشده است.»

افزون بر این حسب این امر، دولت ضمن تأکید بر قصد خود مبنی بر همکاری در مبارزه علیه تروریسم، باید خاطر نشان سازد که برای یک کشور دموکراتیک که بر حکومت قانون پی‌ریزی شده، قابل پذیرش نیست که مبادرت به اعمال تحریم‌هایی نماید که از سوی کمیته تحریم‌ها بدون هرگونه تضمینات قضائی و صرفاً بر مبنای ظن و گمان و برای سالیان متمادی وضع شده‌اند و بنیادین‌ترین و اولیه‌ترین حقوق مندرج در ملل متحد نادیده

می‌گیرند. به نقل از: Marko Milanovic, "More on Nada v. Switzerland", *EJIL TALK!*, Dec. 23, 2010.

23. Judgment of the General Court (Fourth Chamber) in Joined Cases T-439/10 and T-440/10 (Fulmen and Fereydoun Mahmoudian v. Council of the European Union), 21 March 2012, [herein after Fulman and Mahmoudian v. Council].

24. "Council Decision of 26 July 2010 concerning restrictive measures against Iran and repealing Common Position 2007/140/CFSP", *Official Journal of the European Union*, 27.7.2010, L 195/39-73, at



شورای اتحادیه اروپا، سرمایه «اشخاص و نهادهایی که ... به نحو مستقیم در غنی‌سازی هسته‌ای مشارکت دارند یا از آن حمایت می‌نمایند یا اشخاص یا نهادهایی که به نیابت یا به دستور آنها اقدام می‌نمایند یا نهادهایی که تحت مالکیت یا کنترل آنها هستند، به ترتیبی که در ضمیمه ۲ عنوان شده، مسدود خواهد شد». حسب این تصمیم، شورای اتحادیه اروپا مکلف شده که اشخاص یا نهادهای یاد شده را از تصمیم خود مطلع نماید تا آنها فرصت ارائه نظر در این رابطه را بیابند. متعاقب ارائه نظرات اشخاص مذکور، شورا می‌بایست مبادرت به بازبینی تصمیم خود نموده و سپس اشخاص یاد شده را از نتیجه امر مطلع نماید. مطابق بند دو ماده ۱۶ آئین‌نامه شماره ۹۶۱/۲۰۱۰ اتحادیه اروپا:

«تمامی سرمایه‌ها و منابع اقتصادی که به اشخاص یا نهادها یا ارگان‌های مندرج در ضمیمه ۸ تعلق دارند یا تحت مالکیت یا کنترل آنها هستند، باید مسدود شود. ضمیمه ۸ باید متضمن فهرست اشخاص حقیقی یا حقوقی یا ارگان‌هایی باشد که ... مطابق قسمت ب بند ۱ ماده ۲۰ تصمیم شماره ۴۱۳/۲۰۱۰، در زمره؛ الف) اشخاص و نهادهایی که ... به نحو مستقیم در غنی‌سازی هسته‌ای مشارکت دارند یا از آن حمایت می‌نمایند یا اشخاص یا نهادهایی که به نیابت یا تحت دستور آنها اقدام می‌نمایند یا نهادهایی که، من جمله از طرق غیر قانونی، تحت مالکیت یا کنترل آنها هستند قرار می‌گیرند...».

از زمان صدور تصمیم شماره ۴۱۳/۲۰۱۰ در تاریخ ۲۶ ژوئیه ۲۰۱۰، نام خواهان‌ها از سوی شورای اروپا در فهرست اشخاص، نهادها و ارگان‌های ذکر شده در ضمیمه ۲ آن تصمیم، آورده شده بود. پیرو این امر سرمایه و منابع اقتصادی خواهان‌ها مسدود شد. در تصمیم ۴۱۳/۲۰۱۰، شورا در مقام توجیه اعمال تحریم علیه شرکت فولمن عنوان داشته که: «پیش از آنکه موجودیت سایت فردو/قم معلوم گردد، فولمن در نصب تجهیزات الکترونیکی در این سایت دخالت داشته است»<sup>۲۵</sup>. علاوه بر این در رابطه با فریدون محمودیان نیز عنوان شده بود که «وی مدیر فولمن» بوده است.<sup>۲۶</sup>

محمودیان و فولمن در ۲۶ اوت و ۱۴ سپتامبر ۲۰۱۰ طی نامه‌هایی از شورا تقاضا نمودند که در خصوص قرار دادن نام آنها در فهرست ضمیمه ۲ تجدیدنظر نماید و هم چنین مبادرت به ارائه مدارک و دلایلی کند که بر مبنای آن، خواهان‌ها مشمول تدابیر محدود کننده قرار گرفته‌اند. شورا در پاسخ، درخواست خواهان‌ها را مورد پذیرش قرار

47.

25. *Ibid*, at 65.26. *Ibid*, at 60.

نداد و آنها متعاقباً مبادرت به اقامه دعوا نزد دیوان دادگستری اروپا نمودند.

به طور کلی خواسته خواهان‌ها را می‌توان در ذیل دو محور خلاصه نمود:

۱- ابطال تصمیم شماره ۶۴۴/۲۰۱۰ و آئین‌نامه شماره ۲۰۱۰/۹۶۱ تا حد و اندازه‌ای که

بر خواهان‌ها تأثیر می‌گذارد؛

۲- شناسایی خسارات‌هایی که به خاطر اتخاذ تدابیر یاد شده، بر خواهان‌ها تحمیل

شده‌اند.<sup>۲۷</sup>

خواهان‌ها ادعاهای خود را از طریق تسلیم ۴ لایحه پی گرفتند؛ که در ادامه به اختصار نگاهی به آنها خواهیم افکند. در لایحه نخست عنوان شده بود که شورا دلایل قرار دادن نام اشخاص در فهرست ضمایم را ذکر نکرده و با تخطی از این تعهد، حق دفاع و حق حمایت قضائی مؤثر را از خواهان‌ها سلب نموده است.<sup>۲۸</sup> دیوان در این رابطه تأکید نمود که صرف‌نظر از اوضاع و احوالی که مطابق آن ملاحظات در خصوص امنیت اتحادیه اروپا یا یکی از اعضای آن وجود داشته باشد، شورا باید دلایل اتخاذ تدابیر محدود کننده نسبت به اشخاص یا نهادها را عنوان کند. با این حال دیوان در ادامه عنوان داشت: «با وجود اینکه دلایل اظهار شده از سوی شورا مختصر است، ... لیکن این امکان را برای خواهان‌ها مهیا می‌سازد که از اتهام فولمن و محمودیان اطلاع پیدا کرده و صحت و سقم آن را مورد تردید قرار دهند».<sup>۲۹</sup>

از سوی دیگر محتوای خواسته خواهان‌ها نیز به زعم دیوان اماره دیگری است که از کافی بودن دلایل ابرازی از سوی شورا حکایت دارد.

شورا در رابطه با ادعای نقض حق دفاع خواهان‌ها عنوان داشت که دلیل اعمال تدابیر محدود کننده علیه خواهان‌ها فعالیت‌های آنها نیست؛ بلکه دلیل آنست که نام خواهان‌ها در فهرستی کلی از اشخاص و نهادها منظور شده است. از این رو حق دفاع از خود در مورد خواهان‌ها مصداق پیدا نمی‌کند؛ یا دامنه آن بسیار مضیق است. دیوان ضمن رد این استدلال شورا یادآور شد که اگر فولمن مشمول تحریم قرار گرفته، به این خاطر بوده که در سایت قم فعال بوده و آقای محمودیان نیز در این شرکت تأثیرگذار بوده است. بنابراین علت تحریم را باید در مداخله در غنی‌سازی هسته‌ای جست‌وجو نمود؛ نه در قرار گرفتن در فهرست اشخاص و نهادهایی که با جمهوری اسلامی ایران همکاری دارند.<sup>۳۰</sup> دیوان نخست ادعان داشت که رعایت حق دفاع مستلزم آن است که نهاد ذی‌ربط از شواهد و مدارک علیه

27. Fulman and Mahmoudian v. Council, at para. 30.

28. *Ibid.*, at para. 32.

29. *Ibid.*, at para. 52.

30. *Ibid.*, at para. 75.

خود اطلاع پیدا کند و فرصت ابراز نظر در خصوص این امور را بیابد. سپس به پاسخ شورا به نامه خواهان‌ها پیرامون دلیل تحریم آنها، اشاره نمود و اعلام کرد که مدرکی دال بر نقض حق دفاع خواهان‌ها پیدا نکرده است. بنابراین دیوان این ادعاها را مردود اعلام نمود.<sup>۳۱</sup>

اما در لایحه دوم آمده بود که از آن جایی که یک مقام ذیصلاح ملی قبلاً حکمی در خصوص اعمال تحریم‌ها صادر ننموده، لذا شورا در این مورد دچار اشتباه شده است. در جریان رسیدگی، خواهان لایحه دوم را مسترد نمود.<sup>۳۲</sup>

مطابق لایحه سوم، شورا در خصوص مداخله خواهان‌ها در غنی‌سازی هسته‌ای به بیراهه رفته است. اما به زعم شورا نمی‌توان انتظار داشت که مدرکی دال بر صحت و سقم این ادعا ارائه شود و محاکم اروپایی در مقام ارزیابی دلایل اعمال تحریم باید «احتمالات»<sup>۳۳</sup> را مبنای عمل قرار دهند. مشخصاً در رابطه با فولمن دیوان باید در نظر داشته باشد که این شرکت در بازار تجهیزات الکترونیکی ایران فعال است و از نیروی کار قابل توجهی برخوردار می‌باشد. دیوان بر این استدلال شورا خط بطلان کشید و اظهار نمود که بررسی قانونی بودن اقدامات در قضیه حاضر به صرف بررسی احتمالات محدود نمی‌شود و باید به این پرسش پاسخ داده شود که آیا مدارک و اطلاعات متقن، احتمالات یاد شده را تقویت می‌کنند.<sup>۳۴</sup> دیوان مضافاً بر این عنوان داشت که شورا نمی‌تواند مدعی آن گردد که اطلاعات را از منابع محرمانه به دست آورده و از این رو نمی‌تواند آنها افشا نماید. اگر تحت اوضاع و احوالی خاص بتوان افشا نکردن این اطلاعات را در محضر خواهان‌ها و وکلای آنها توجیه نمود لیکن با عنایت به نقش مهم بازبینی قضائی در حوزه اتخاذ تدابیر محدود کننده، محاکم اتحادیه اروپا باید قادر باشند که قانونی بودن تدابیری از این دست را مورد ارزیابی قرار دهند و ادعای سری و محرمانه بودن منابع قابل پذیرش نخواهد بود.<sup>۳۵</sup> دیوان تأکید نمود که دشوار بودن اثبات مدعی باعث نمی‌شود که بار اثبات از عهده شورا خارج گردد.<sup>۳۶</sup> شورا در قضیه حاضر هیچ‌گونه مدرک یا اطلاعاتی برای تقویت مدعی خود ارائه ننموده و صرفاً به این ادعا استناد جسته که شرکت فولمن مبادرت به نصب تجهیزات الکترونیکی در سایت فردو ننموده؛ پیش از آنکه موجودیت این سایت آشکار گردد.

دست آخر دیوان مقرر ننموده که با عنایت به اینکه مدارک و شواهدی دیگری دال بر موجه بودن اتخاذ تدابیر محدود کننده علیه شرکت فولمن و آقای محمودیان ارائه نشده،

31. *Ibid*, at paras 88-92.32. *Ibid*, at para. 33.

33. Probability

34. *Ibid*, at paras. 95-97.35. *Ibid*, at para. 100.36. *Ibid*, at para. 101.

تحریم‌های اعمال شده تا جایی که به خواهان‌ها مرتبط می‌شوند ابطال می‌گردند.<sup>۳۷</sup> در لایحه چهارم خسارات مادی و معنوی که از رهگذر اتخاذ تدابیر مورد ادعا بر خواهان‌ها تحمیل شده، مطالبه شده بودند. دیوان در رابطه با مطالبه خسارات ادعا شده، یادآور شد که در جریان دعاوی که نزد دیوان‌های اتحادیه اروپا اقامه می‌شوند، جبران خسارات محلی از اعراب ندارد؛ چه اینکه محاکم می‌توانند از طریق صدور اعلامیه عام یا اعلام نمودن اصول مبادرت به اتخاذ موضع نمایند. بدین رو دیوان با عنایت به اینکه نتوانست صلاحیت خود را در خصوص خواسته دوم خواهان‌ها احراز نماید، این خواسته را نیز مردود اعلام کرد.<sup>۳۸</sup>

### نتیجه‌گیری

بی‌تردید صدور آرای دیوان دادگستری اروپا در قضایای کادی و فولمن را باید اتفاقی خوش‌یمن به حساب آورد. این آراء از یک‌سو نویدبخش حمایت بی‌تنازع از حقوق بشرند و از سوی دیگر اماره‌ای متقن بر عدم پذیرش دکترین نامحدود بودن صلاحیت شورای امنیت هستند.<sup>۳۹</sup> به واقع دیوان دادگستری اروپا ثابت کرد که شالوده جامعه بین‌المللی بر مبنای حاکمیت قانون استوار شده و حتی مبارزه علیه تروریسم، هر اندازه هم که مهم باشد، نمی‌تواند مستمسکی برای عدول از این امر باشد.<sup>۴۰</sup> همان‌گونه که دیوان کيفری بین‌المللی یوگسلاوی سابق در قضیه تادیچ اشعار داشت:

«شورای امنیت ایفاگر نقشی مهم است و حسب مواد منشور از اختیارات موسعی برخوردار می‌باشد (ماده ۳۹ منشور). لیکن این بدان معنی نیست که قدرت شورا غیر محدود است. شورای امنیت یکی از ارگان‌های یک سازمان بین‌المللی می‌باشد که با

37. *Ibid*, at para. 104.

38. *Ibid*, at para. 41.

۳۹. برای مطالعه بیشتر در خصوص دکترین نامحدود بودن صلاحیت شورای امنیت، نک: محمد شریف،

بررسی دکترین نامحدود بودن صلاحیت شورای امنیت، تهران، انتشارات اطلاعات، چاپ دوم، ۱۳۸۲.

40. Nikolaos Lavranos, "Judicial Review of UN Sanctions by the European Court of Justice", *Nordic Journal of International Law*, 78, 2009, p. 343.

«علاوه بر این، دولت‌ها نمی‌توانند اختیاراتی بیش از آنچه خود اعمال می‌نمایند به یک سازمان بین‌المللی

تفویض نمایند».

De Wet and Nollkaemper, "Review of Security Council Decisions by National Court", 45 *German Yil* (2002), p. 11.

به نقل از: آلکساندر ارکلش ویلی، «تأثیر قواعد آمره حقوق بین‌الملل بر تفسیر و اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت»، ترجمه و تحقیق سید قاسم زمانی، *مجله پژوهش‌های حقوقی*، ش ۷، بهار و تابستان ۱۳۸۴، ص ۶۹. به دیگر سخن معطی شیء باید واجد آن باشد.

انعقاد یک معاهده که چارچوب اصلی این سازمان است، تأسیس شده، بنابراین شورای امنیت مشمول محدودیت‌های اصلی خاصی است؛ ولو اینکه چه بسا قدرتش هم مطابق اساسنامه، موسع باشد.<sup>۴۱</sup>

آنچنان که معلوم گردید، رأی دیوان در قضیه فولمن از حیث حکم به ابطال آئین‌نامه‌های مصوب شورای اتحادیه اروپا امری بدیع محسوب نمی‌شود و این مهم با عنایت به رأی کادی مسبوق به سابقه بوده است. با این حال این اولین مرتبه است که یک مرجع قضائی بین‌المللی، مشروعیت تحریم‌های اعمالی علیه کشورمان را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و تدابیر محدود کننده اتخاذی را به خاطر نقض حقوق بنیادین اشخاص غیر قابل پذیرش اعلام می‌کند. در اهمیت این رأی همین نکته بس که رویه‌ای که دیوان در این قضیه از خود به جا گذاشته، می‌تواند در قضایای احتمالی بعدی نیز مبنا باشد.<sup>۴۲</sup> البته باید گفت که دیوان در قضیه فولمن بر خلاف قضیه کادی به موضوع سلسله مراتب میان قواعد حقوق بین‌الملل اشاره‌ای نداشته و درباره صلاحیت ارزیابی اعتبار قطعنامه‌های شورای

41. ICTY, Prosecutor v. Tadić, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, 2 October 1995, Case IT-94-1-I, para. 28; quoted in Joris Larik, Two Ships in the Night or in the Same Boat Together? Why the European Court of Justice Made the Right Choice in the Kadi Case, EU Diplomacy Papers 3/2009, p. 8.

۴۲. در جدیدترین مورد در تاریخ ۲۵ آوریل ۲۰۱۲ (۶ اردیبهشت ۱۳۹۱)، دیوان دادگستری اروپا در قضیه شرکت پشتیبانی ساخت و تهیه کالای نفت علیه شورای اتحادیه اروپا، انسداد دارایی‌های خواهان توسط شورا جایز شمرده نشد. به زعم دیوان در استدلال‌ات شورا اما و اگرهای بسیاری دیده می‌شود و مدارک و شواهد ارائه شده توسط شورا از عهده اثبات مداخله خواهان در غنی‌سازی هسته‌ای بر نمی‌آیند. دیوان عنوان داشت که در ارزیابی شواهد و مدارک نیز دچار اشتباه شده است و با توجه به جمیع جهات رأی به ابطال تصمیمات اتخاذی شورا در مورد تحریم شرکت کالای نفت داد. به نقل از:

Martin Holterman, "Recently in Luxembourg: ECJ Case Law", *Today in Luxembourg*, 26-04-2012.

برای مطالعه این رأی، نک:

Judgment of the General Court (Fourth Chamber) of 25 April 2012, Manufacturing Support and Procurement Kala Naft Co., Tehran v. Council of the European Union (Case T-509/10), *European Court Reports* 2012.

توضیح آنکه آئین‌نامه شماره ۲۰۱۲/۲۶۷ شورای اتحادیه اروپا مورخ ۲۳ مارس ۲۰۱۲، فهرستی از اشخاص حقیقی و حقوقی مشمول تحریم‌های اتحادیه‌ی اروپا ارائه نموده که نام شرکت کالای نفت نیز در آن به چشم می‌خورد. در ذیل دلایل قرار گرفتن نام این شرکت در فهرست تحریمی آمده است: «این شرکت، تجهیزاتی برای بخش نفت و گاز را دادوستد می‌کند که در برنامه هسته‌ای ایران نیز می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند. شرکت کالای نفت درصدد آن بوده که موادی (دریچه‌هایی با لایه های آلیاژی بسیار محکم) را تهیه نماید که جز در صنعت هسته‌ای کاربردی ندارند. این شرکت همچنین با شرکت‌هایی در ارتباط بوده که در برنامه هسته‌ای ایران مداخله داشته‌اند». نک:

Council Regulation (EU) No 267/2012 of 23 March 2012 concerning restrictive measures against Iran and repealing Regulation (EU) No 961/2010, *Official Journal of the European Union*, 24.3.2012, p. 88/70.

امنیت سخنی به میان نیاورده است.<sup>۴۳</sup> دیوان صرفاً به دنبال پاسخ به این پرسش بوده که آیا شورای اتحادیه اروپا از عهده اثبات ادعای خود در خصوص مداخله شرکت فولمن و آقای محمودیان در سایت فردو برآمده است یا خیر. سپس با توجه به عدم ارائه مدارک مثبت، درج نام خواهان در فهرست تحریم‌ها را بی‌پایه و اساس تشخیص داده و لذا حکم به ابطال آئین‌نامه‌های مربوطه نموده است.

### فهرست منابع

ارکلش ویلی، آلکساندر، «تأثیر قواعد آمره حقوق بین‌الملل بر تفسیر و اجرای قطعنامه‌های شورای امنیت»، ترجمه و تحقیق سید قاسم زمانی، *مجله پژوهش‌های حقوقی*، ش ۷، بهار و تابستان ۱۳۸۴.

زمانی، سید قاسم و جمشید مظاهری، «تحریم‌های هوشمند شورای امنیت در پرتو قطعنامه ۱۹۲۹: حفظ یا تهدید صلح؟»، *مجله حقوقی بین‌المللی*، ش ۴۴، ۱۳۹۰.

زمانی، سید قاسم، «جایگاه قواعد آمره در میان منابع حقوق بین‌الملل»، *مجله حقوقی*، ش ۲۲، بهار و تابستان ۱۳۷۷.

شریف، محمد، بررسی دکترین نامحدود بودن صلاحیت شورای امنیت، تهران، انتشارات اطلاعات، چاپ دوم، ۱۳۸۲.

فرجام حقوق بین‌الملل: نوسان میان تکنیک و تدبیر، ترجمه سید قاسم زمانی و آرامش شهبازی، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش، ۱۳۸۹.

فرخی، منصور، «مناسبات متقابل میان تحریم‌های اقتصادی و حقوق بین‌الملل بشر»، رساله دکتری حقوق بین‌الملل، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۷.

Búrca, Gráinne de, "The European Court of Justice and the International Legal Order after Kadi", *Harvard International Law Journal*, Vol 51, No. 1, Winter 2010; Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=1321313>.

De Sena, Pasquale and Maria Chiara Vitucci, "The European Courts and the Security Council: Between Dédoulement Fonctionnel and Balancing of Values", *The European Journal of International Law*, 2009, Vol. 20, No. 1.

Eeckhout, Piet, "Kadi and Al Barakaat: Luxembourg is Not Texas-or Washington DC", *EJILTALK!*, Feb. 25, 2009, <http://www.ejiltalk.org/kadi-and-al-barakaat-luxembourg-is-not-texas-or-washington-dc/>.

Grand Chamber to examine case about measures taken under United Nations Security Council Resolutions against Al-Qaeda (Nada v. Switzerland: application no. 10593/08), *Press release*, European Court of Human Rights, no. 769, 20.10.2010.

Holterman, Martin, "Recently in Luxembourg: ECJ Case Law", *Today in Luxembourg*, 26-04-2012.

Larik, Joris, "Two Ships in the Night or in the Same Boat Together? Why the European Court of Justice Made the Right Choice in the Kadi Case", *EU Diplomacy Papers* 3/2009.

Larissa, Van Den Herik, "The Security Council's Targeted Sanctions Regimes: In Need of Better Protection of the Individual", *Leiden Journal of International Law*, 2007, Vol. 20.

Lavranos, Nikolaos, "Judicial Review of UN Sanctions by the European Court of Justice", *Nordic Journal of International Law*, 2009, 78.

۴۳. شایان ذکر است که در متن رأی دیوان در قضیه فولمن دو مرتبه به رویه دیوان در قضیه کادی اشاره شده

Milanović, Marko, "More on Nada v. Switzerland", *EJILTALK!*, Dec. 23, 2010.

Milanović, Marko, "The Human Rights Committee's Views in Sayadi v. Belgium: A Missed Opportunity", *Goettingen Journal of International Law*, 2009, 1.

Nollkaemper, André, "Rethinking the Supremacy of International Law", Amsterdam Center for International Law, *Working Papers* 2009.

Orakhelashvili, Alexander, "State Immunity and Hierarchy of Norms: Why the House of Lords Got It Wrong", *European Journal of International Law*, 2007, 18.

Reich, Johannes, "Due Process and Sanctions Targeted Against Individuals Pursuant to Resolution 1267 (1999)", *Yale Journal of International Law*, 2008, 33.

Tzanakopoulos, Antonios, *Disobeying the Security Council*, Oxford University Press, 2011.

Tzanakopoulos, Antonios, "The 1267 Sanctions Regime (Back) Before the General Court of the EU", *EJIL TAKL!*, Nov. 16, 2010.

Wet, De and Nollkaemper, "Review of Security Council Decisions by National Court", *German Yil*, 2002, 45.

Ziegler, Katja S., "Strengthening the Rule of Law, but Fragmenting International Law: The Kadi Decision of the ECJ from the Perspective of Human Rights", *Human Rights Law Review*, 2009, 9.

#### Cases:

Al-Jedda v. Secretary of State for Defence, Court of Appeal, Civil Division, Judgment of 29 March 2006, House of Lords December 2007; available at [www.hmcourts-service.gov.uk](http://www.hmcourts-service.gov.uk).

Case Concerning the Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited (Belgium/Spain) (Second Phase), ICJ Reports, 1970.

ICTY, Prosecutor v Tadić, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, 2 October 1995, Case IT-94-1-I.

Judgment Of The General Court (Fourth Chamber) In Joined Cases T-439/10 and T-440/10 (Fulmen and Fereydoun Mahmoudian v. Council of the European Union), 21 March 2012.

Nabil Sayadi and Patricia Vinck v. Belgium, CCPR/C/94/D/1472/2006, 29 December 2008.

European Court Reports, 2005, Case T-315/01, in <http://eurpa.eu.int/eur-lex/lexuriserv.html>.

Joined Cases C- 402&415/05 P Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v. Council and Commission of the European Union [2008] ECR I- 6351.

Bundesgericht [BGer] [Federal Court], Nov. 14, 2007, 133 Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts [BGE] II (Switz).

ECJ Case C-402/05 P Kadi, judgment of 3 September 2008, paras. 314–317, 326., available at < [curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en](http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en)>.

Judgment of the General Court (Fourth Chamber) of 25 April 2012, Manufacturing Support and Procurement Kala Naft Co., Tehran v. Council of the European Union (Case T-509/10), European Court Reports 2012.

#### Documents:

Council Decision of 26 July 2010 concerning restrictive measures against Iran and repealing Common Position 2007/140/CFSP, Official Journal of the European Union, 27.7.2010.

Council Regulation (EU) No 267/2012 of 23 March 2012 concerning restrictive measures against Iran and repealing Regulation (EU) No 961/2010, Official Journal of the European Union, 24.3.2012.

**An Analysis of Judgment of the  
European Court of Justice in Case of  
*Fulmen* and *Mahmoudian*:  
When the Dream of Judicial Review of UN Sanctions Comes True**

*Mona Sadat Mirzadeh*

Norm conflicts between a UNSC resolution and human rights treaties have been the subject of several recent cases. The European court of justice recently had dealt with this subject in case of *Fulmen* and *Mahmoudian* v. Council of the European Union. Reviewing court's decision in this case and other similar cases reveal that some human rights standards are under gable and even with broad power of Security Council; it must pay attention to these standards in the middle of adoption restrictive measures. In fact this is the first time that restrictive measures against Iranian individuals and companies has been annulled for the sake of derogation of human rights standards and this point is just one of the important dimensions of court's decision.

**Keywords:** European Court of Justice, Restrictive Measures of S.C., Case of *Fulmen* and *Mahmoudian*, Case of *Kadi*, Case of *Nada*-Derogation of Human Rights Standards

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
رتال جامع علوم انسانی



# JOURNAL OF LEGAL RESEARCH

VOL. X, No. 1

2011-1

## Articles

- ICC Arbitration Rules on Multiple Parties and Multiple Contracts
- The Concept and the Causes of Divorce in the Legal System of Iran and English Law
- Some Considerations on the Compensation for the Nuclear Damages Based on International Conventions of Nuclear Civil Liability
- The Protection of Traditional Medicine in *Quran* and Islamic Jurisprudence
- Individual and Social Rights in the Criminal Procedures: Some Challenges
- The Concept of Representations in the First Assembly (*Mashruteh*)

## Special Issue: 105 Years of Legislation Experience in Iran

- The Protection of the Principle of Transparency by Constitutional Courts
- Law Approach Challenges: Law Validity and Law Reliability
- The Relationship between Rule of Law and Religious Law in *Mashruteh* Legal System
- The Place of Simile in the Process of Codification of Law
- A Brief Study on the Theoretical Foundations of Experimental Legislation
- The Approach of Legislation in Electronic Contracts
- Measuring the Strength of Iran's Patent Rights by Focusing on Iranian Patent Act 2008

## Critique and Presentation

- On the Title of Criminal Law
- An Analysis of Judgment of the European Court of Justice in Case of *Fulmen* and *Mahmoudian*: When the Dream of Judicial Review of UN Sanctions Comes True



S. D. I. L.

The S.D. Institute of Law

Research & Study

ISSN: 1682-9220